

unquam temporum decussibus, obliterabili, post duarum hebdomadarum infirmitatem, hic in arce Kékkeő blandissime fatis cedendo, animam aeterno mentis Numini, tanquam creatori Redemptorique suo devotissime reddidit, meque in acerbissimum, afflictissimae viduitatis Labyrinthum et squalorem praecipitem egit, luctu mihi, memoriaque sui desiderabili, ad tumulum usque, cum dolore inenarrabili relictis.

Cujus exanime corpus cum honestam sui inhumationem efflagitet, eandem in liberae regiaeque montanae civitatis *Schemniczensis* capella camerale catholica, pro die 19 affuturi mensis Julii, anni praesentis ordinavi, ita, ut hinc ex arce Kékkeő 17. ejusdem movendo et Corponae eadem cum corpore exangui subsistendo, 18. finitis concionibus, inde facto recessu Schemniczii subsistendo, destinata 19 ex loco depositionis, facta processione, eadem inhumatio peragatur.

Quin vero antequam corpus ex arce Kékkeő moveretur, praevia quoque die, id est 16 Julii pro inchoatione sepulturae, sacra, concionis, aliaque ceremonialia requisita praemittentur, vestram illustrissimam dominationem summopere rogandum duxi: quatenus dignaretur pro eadem 16 Julii anni praesentis in arce Kékkeő, una cum dilectissima conjugue sua, aulaque celebri comparere, ac tandem modo supra specificato procedendo ad 19 usque inclusive Schemniczii pro completionem finali dictae inhumationis adesse, opusque misericordiae suae, quo ad sepeliendos mortuos, actu hoc extremae charitatis christianae contestari. Quam illustrissimae dominationis vestrae gratiam plausioribus in rebus quoad uixero rependere meis omnimodo servitiis studebo.

Quam ut deus incolumem tueatur animitus exopto.

Datum in arce Kékkeő die 17 Junii 1668.

Illustrissimae Dominationis vestrae

Frater et affinis ad serviendum paratissimus

C. *Valentinus Balassa* mp.

Kívül gyászpecsétes borítékon a czím: Illustr. Domino Domino Julio Szunyogh de Budethin Libero baroni in Bielecko etc. domino fratri et affini mihi confidentissimo.

(Eredetije az Orsz. Levéltárban — a Szunyogh-család levéltárában.)

Közli: DR. LAMPÉRTH GÉZA.

SZIRÁKY BALÁZS.

A R. M. K. T. VI. k. 19., illetve 290. lapján a szerkesztő *Sziráky Balázs deáknak* 1550-ben készült énekét mutatja be.

Néhány halvány vonással szolgálnak a versszerzőnek életrajzához Kassa város levéltárában megmaradt magyar és latin nyelven írt levelei, melyekben Kis, máskép Jakus Lőrincz, kassai kereskedő javai tiltását kérelmezi adóssága fejében.

Legfontosabb adata ez iratoknak, hogy az 1569-ik évi április hó 30-án kelt levél hátiratán Kassa város akkori jegyzője a tőle messze élő levélírónak megadja a *literatus* nevezetet; Sziráky Balázs pedig az általa szerzett ének versfejeiben magát *deáknak* vallja. Arról tehát, hogy a levélíró és a versszerző ugyanegy személy, egy kifogás nélkül való egykorú tanunk van. Literatus voltára vallanak különben Sziráky latin nyelven írt levelei is. Azt hiszszük, ezek után Sziráky versszerzői volta iránt minden kétség megszűnik.

Levelei szerint a Lengyelországból beszármazott s ekkor a Felvidéken szerepet játszó Paczothokkal van sógorságban és az 1570-ik évben még a Serédyek kezén volt Besztercze várának praefectusa.

Adósa, Kiss Lőrincz a XVI. század vállalkozásra mindig kész kalmárai közül való s részt vett a szerencsétlen véget ért görög Heraklides-moldvai kalandjában is; ekkor Kissnek is halálhíre kelt, amint az 1563-ik évbéli levelében olvasható.

I.

Besztercze, 1563. szept. hó 26-án.

Szolgálatomat ajálom ti kegyelmeteknek, mint nemes és tisztelendő uraimnak és barátimnak.

Akarám ti kegyelmeteknek megjelentenem, hogy énnekem vagyon Kys Lőrincz kezében, kit másképpen Jakus Lőrincznek is hívnak, valami somma pénzem, miért hogy értem azt, hogy Moldvába ment és kitől az Uristen megoltalmazza, hogy hala¹ történ'ék. Adtam plena autoritást Sayczlyk Mátyás uramnak, hogy mindennek előtte én reám tiltsa és tartsa az városnak törvénye szerint, jószágát, marháját háromezer forintig, mely felől megmondott Sayczlyk Mátyás ti kegyelmetek bővebben megmond. Azért ti kegyelmetek azon kérem, hogy szavát meghigyjétek és igazat szolgáltatassatok. Az Uristen éltesen és megtartsa ti kegyelmetek jó egészében, amen. Költ Beztercze várában 26 die Septembris 1563.

Servitor

Blasius Zyraki
praefectus arcis Beztercze.

Kívül: Prudentibus ac circumspēctis dominis iudici ac senatui caeterisque iuratis ac civibus civitatis Cassoviensis etc. dominis et amicis observandissimis.

Alatta a jegyző kezével: Contra Laurentium Jakus plenipotentia. 1564 exhibita.

(Eredetije papiroson, zárlatán pecséttel, Kassa város levéltárában 2528/16. szám alatt.)

¹ Halála.

II.

Pozsony, 1569. április hó 30.

Köszönetemet és szolgálatomat ajálom mint tisztelendő nemes uraimnak és barátimnak. Ami okokból ti kegyelmek reászabadította Kys Lőrinczet, hogy az kassai nagyobb szőlőt zálogba vethesse, megértettem, jólehet bizony nem illett volna, hogy ti kegyelmek hozzája nyult volna, mert énnekem az arbiter uraim, kiknek nevek megvagon az transactióba, melyet Kys Lőrinczné adott énnekem ő kegyelmek előtt. Sőt ő kegyelmek volt én közöttem és Kys Lőrinczné között törekedő és én megakarván becsüllenem, mint ti kegyelmeket fejenként és magamat is én azt miveltem, kit az arbiter uraim kívántak és bizony senkinek meo iudicio nem becsülhetette volna, kiről szándékom ez vala, hogy tárnokmester uram székiivel látassam meg, de most ennek is békét hagyok, én mindenkor törekedtem ti kegyelmek szolgálnom, most is azon igyekezem, hogyha valamibe szükség lenne, szolgálnék kegyelmeknek, nem hogy pert inditanék. Ennek okáért, hogy az ő tagjától el ne szakadjon az szőlő, hozzája kértem Paczyot János uramat és Paczyot Sydmont (= Zsigmond) uramat, mint bizodalmas sógor uraimat, hogy letegyék az pénzt az jámbornak, az kinek zálogba vetette, mert nem akarom, hogy elidegenedjék az ő membromától az szőlő, kit megírtam Kys Lőrincznének. Továbbá mivelhogy értem az asszonynak állapotját, el akarom távoztatnom, hogy ennél is nagyobb kárba ne hozzon. Az transactiónak ereje szerint azt kívánom, hogy ti kegyelmek mind házát s minden Kassán való örökségét ez felül megmondott uraimnak és atyámfainak kezikben adja ti kegyelmek, mert hiszem, hogy ti kegyelmek is nem kívánja az én káromat és kérem is ti kegyelmeket, mint jó uraimat, mikort Paczyot uramék ezen dologomba ti kegyelmek keziben¹ mennek, az közönséges igazság szerint azt mivel ti kegyelmek, az mint az uristenek igazsága mutat és mind házát, egyéb örökségét Kassán valót kezemhez bocsátják, mely dolognak elvégezéseért én magam ti kegyelmek közben mentem volna, de mivelhogy ez jövendő Szent-György octávján az én szegény meghalt uram árvái jószágának, mely jószágért ő felsége urunk perel [végének kell szakadni]² és mind elejétől fogván gondját viseltem több urakkal és uraimmal egyetembe, ez okáért nem mehettem ti kegyelmek közben, de hiszem, hogy mind ebben s mind egyéb dolgokban Istennek igazsága szerint jár kegyelmek el az ti kegyelmek tiszte szerint, én csak igazat kérek és várok kegyelmektől. Az több dolgokat szóval megmondják és beszélük ti kegyelmek. Az uristen tartsa meg jó egészségbe nagysok esztendeig ti kegyelmeket. Datum ex arce Bezthercze ultima die Aprilis anno domini 1569.

Zyraki Balás
praefectus arcis Bezthercze etc.

¹ Közibe

² E három szó zárjelben.

Kivül: Generosis, prudentibus dominis iudici ac senatui caeterisque civibus civitatis Cassoviensis etc. dominis et amicis mihi observandissimis.

Alatta más kézzel: Die 9. Junii exhibita et lecta. Blasius *litteratus* Zyraki.

(Eredetije papiroson, zárlatán piros pecséttel, Kassa város levéltára 2977/3. szám alatt.)

III.

Pozsony, 1569. junius hó 19.

Generose ac circumspecte domine et amice observandissime. Salutem et servitiorum meorum deditissimam commendationem. Tudom, hogy emlékezik ti kegyelmetek róla, hogy ez elmúlt esztendőöbe, az mi jószága és öröksége volt az szegény Kys Lőrincznek mind Kassán s mind *Miskolczon* Ötvös Lőrincz uram bíróságába az becsülő uraim által, kiknek megvayon nevek az transactionalis levélbe, én kezembe bocsátá vala mint igaz adósságomért az városnak szokása és igaz törvénye szerint, kin énnekem contentusnak kellett lennem nagy káromra. Akkort semmit sem excipiáltak én előttem, nem tudom, mi okból Lőrincz uram bíróságába tanácsival micsoda okból felindultatott és az én jószágomat azaz az nagy szöllöt kilenczszáz forintért elbecsüllette hatalmasul ez országnak nemességének szabadsága ellen. Ennek okáért én mint szabad és igaz jószágomat tiltom ti kegyelmetek előtt, hogy az ki pénzt adott reá ti kegyelmetek tagjai és atyafiai közül, az én jószágomra hogy egy pénzt se költsön immár ennek utána reá, mert én az én jószágomat kit az város szabadsága és becsüllői adtak én kezembe ti kegyelmetektől Istennek igazsága szerint és az városnak igaz törvénye szerint megkívánom, hogy adattassék és azon is kérem kegyelmedet, hogy megadja. Az kik peniglen ilyen hatalmat miveltek én rajtam, azokat, nincs mit tennem, reá keresem, mert Istennek igazsága szerint semmiképpen hozzája nem fért volna Lőrincz uramhoz, hogy az én jószágomat Sánta Német Dánielnek elbecsülhetette volna, sőt peniglen az kilenczszáz forintot is tartom és tiltom ti kegyelmetek előtt város törvénye szerint, kinek im igazságát is megküldtem kegyelmednek, bíró uram, ugyanezen levélbe és fel ne szabadítsa kegyelmed Dánielnek ez felől megírt sommát, mert nyilván való bizonyosság vayon róla, hogy véghez nem vitte az város előtt ez adósságnak perét, hanem in suspensóba állott, mint megvayon jegyezvén in suo loco. Ennek okáért, ha volt volna Kys Lőrincznek jószága is, ugyan nem becsülhetett volna Lőrincz uram semmit, hanem post diffinitam sententiam. Azért ő kegyelme tudja dolgát, mert iudex és procurator¹ nem lehetett. Az prohibitionalis levelet is megkívánom kegyelmedtől és kérem kegyelmedet, hogy megadja és cum his dominationes vestras felicissime valere opto. Datum Posonii 19 die Junii anno Domini 1569.

Servitor

Blasius Zyraki
praefectus arcis Bezthercze.

¹ Ügyvéd.

Kivül: Generosis ac prudentibus dominis, domino iudici ceterisque senatus ac civibus civitatis Cassoviensis etc. dominis meis observandissimis.

Alatta más kézzel: Exhibita die 28 Junii per egregium Sigismundum Paczoth.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecséttel, Kassa város levéltára 2977/5. szám alatt.

Beszterczén 1569. februárius hó 28-án kelt s latin nyelvű levelében »praefectus bonorum condam minorum *Seredianorum*« írja magát. Ugyancsak latin nyelvű, Beszterczén 1570. februárius hó 5-én kelt és szintén Kassa városa bírájához és tanácsához intézett levelében a néhai Kis vagy Jakus Lőrincz szállóje iránt ír ismét.

IV.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmeteknek, mint uraimnak és barátainak. Ez elmúlt esztendőbe, mikort Kassán valék Ruber uramnál¹ ő nagyságánál, akkort az minemű jószága az szegény Jakws Lőrincznek az városnak igaz törvénye szerént kezemhez vettem volna, kit én ideiglen sógorom kezébe Paczyoth Sidmond uraméba engedtem volt, látván pusztulását, nem lón mit tennem főuraimnak kérésére el kelleték egyideig hagynom, mely eladásnak rendjét és módját Ötvös Lőrincz uram előtt,² ki azkort az kegyelmetek városának és ő felségének az mi kegyelmes urunknak bírása volt, most értettem, hogy némelyek ti kegyelmetek közül perbe indult érettek. Mely dolognak talán nem kellene lenni, mert hiszem hogy megemlékezi (így!) Lőrincz uram az én felvallásomról, kiről levelet is adtam az jámbor barátimnak ilyen conditióval, hogy ha valaki háborgatná őket, tehát én tartozzam pénzeket letennem és ha valamit az idő alatt valamit építenének vagy majoron vagy szállón az vagy szántóföldein és rétjein, tehát azt is tartozzam az városnak becsületi szerént megfizetnem. Annak okáért kérem ti kegyelmetek látván és értvén ez felül megírt conditiót, meg kell becsülnöm beszédemet és írásomat és én az marhámtól és jószágomtól nem futok, leteszem az jámbor barátimnak pénzeket és ismét kezemhez veszem, hogy ne osztozzon senki rajta, hiszen peniglen megértvén igazságomat, senkinek nem leszen semmi köze hozzája. Az háborgatóknak kegyelmetektől választ várok. Az kegyelmes Uristen éltesse és tartsa egységben nagy sok esztendeig. Datum in oppido Sarnoczya³ 14, die Maii anno Domini 1580.

Zyraki Balas m. p.

Kivül: Generosis ac prudentibus dominis iudici ac senatui civitatis Cassoviensis etc. dominis et amicis michi observandissimis.

Ugyanitt: Lecta senatui die 18. Julii anno 1580. Syraky Balas.
(Eredetije Kassa városa levéltárában 3589/85. szám alatt.

KEMÉNY LAJOS.

¹ Pixendorfi és grafenverti Rueber János, felsőmagyarországi főkapitány.

² Egy szó tollban maradt.

³ Zsarnócza.

SUKHÁN JÁNOS ÉLETEHEZ.

1582.

Sukhán János egri számtartóról, ki Csabai Mátyás tanúsága szerint költő is volt s az egri vár védelme alatt mint bátor vitéz is kitüntette magát, a RMKT. III. 440. l. van emlékezet. Vitézségének elismerése s megjutalmaztatása olvasható a Tört. Tár 1888. 397. lapján. Ő is mint itt fia, esztergominak írta magát.

Compositio inter egregium *Paulum Sukhan* et generosam dominam Annam relictam egregii *Joannis Sukhan* quondam concivis civitatis Cassoviensis ratione bonorum a praefato egregio *Joanne Sukhan* relictorum facta ex ambarum partium voluntate, cum consensu ac iussu totius senatus in librum civitatis ad instantiam ambarum partium de verbo ad verbum fideliter inserta atque inscripta est die 25. octobris anno (15) 82.

Én *Sukan Pál* eztergami mostan Cassán, adom mindeniknek emlékezetül és tudtára, kiknek illik, hogy az minemű testamentomot az én szegény megholt uramatyám, *Sukhan János* tett, azt mindenképpen helyen hagyván asszonyommal, az én mostoha anyámmal megegyenesedtem¹ és megalkudtam, az minemű pénz, ezüst marha és egyéb házieszköz, mindennemű ingó marha, valami az én szegény megholt uramatyámtól, *Sukhan Jánostól* megmaradott, engemet asszonyom azokból mindenekből megelégtített és kezemben adta, az miképen rendszerént megvayon az registromba irva, mely registromnak egyik asszonyomnál, az én mostoha anyámnál vayon pecsétem, kezemirása alatt, az mása peniglen nálam vayon.

Annak felette az minemű szőlőnk az cassai hegyen vannak, melyeket az én szegény uramatyám, *Sukhan János* asszonyom az én mostoha anyám időben szerzett, egyike a szőlőnek az Hernád által, mely régen Chyreo Ferenczé volt, az másik az Térharaszton, mely Kewesdy Alberté volt, az harmadik az Vereshegyen Zappanos Lukácsé és Kazköttő Jakabé volt. Asszonyom énnekem mindazoknak felét engedte; vayon ismét nyolcz kötél szántó föld, hat kötél együtt az téglaszinektől; az két kötél együtt, Myzlókára² hogy mennének az hegy oldalában vayon és ismét vayon hat kötél rét, melynek két kötele az fwzõ(?)malomnál vayon az városé mellett, két kötél ismét az gátszélbe, ismét két kötél az Tábor rétin, ott is az városé mellett. Ezeket az én szegény uramatyám asszonyom énnekem felét engedte jóakaratójából. Az én szegény megholt uramatyám *Sukhan János* vett volt az én anyám időben (=idejében) hat kötél földet, az három kötél együtt az Hernádra megyen, végül melyen az lebenyei út megyen által keresztül rajta; egy kötél ismét az kőbánya ellenébe az téren; két kötél ismét arra az árokra jó végül, melyet az földek között ástak az nagyvágónál. Ebből az hat kötél földből asszonyomnak egy kötél adtam. Az mely házam itt Cassán az városba vayon és

¹ »megh egiennesetem.«

² Kassa városával határos község.

kertem az az felső kapunál, melyen az Csermelye foly által, mert hogy az én szegény uramatyám, *Sukhan János* az én édesanyám idejében szerzette, az háznak és az kertnek az én mostoha ayámnak jóakaratóból harmadrészét engedtem. Ezen kívül az mi kevés örökségünk és jószágocskánk az cassai határon kívül vannak, melyek az én megholt uramatyám testamentomában nevezetben vannak, azokat éppen azon testamentom szerént asszonyomnak, az én mostohaanyámnak minden perpatvar nélkül megengedtem, mind én s mind pedig asszonyom egyenlő akaratóból azon testamentomot helyen hagytuk, mint ez felül megirt egymás között való megegyenessedésünket én az én jóakaratóból semmi kényszerítés nélkül ezen levelemnek rendében valom és erősitem megváltozás nélkül asszonyomat ezekben megtartani, az mint szinte őkegyelme is engemet, sem utánam valókat ezután sem ő maga, sem atyafiai sohasem háborgatnak és nem keresnek, én is azonképpen erre felelvén, hogy sem én magam, sem semminemű atyámfiai asszonyomat ő kegyelmet avagy az ő kegyelme maradékát semmiben nem háborgatjuk, sem keresünk. Mely dolognak nagyobb erősségeért mimagunk személyünk szerint nyelvünk vallásával az itt való cassai városunk törvénye szerint az tanácsházon valljuk és ezen városkönyvében beiratni engedjük. Ezeknek bizonyosságára az én jelen való levelemet kezemirása alatt és pecsétimmel meg erősítetett. Actum Cassoviae die 24. Octobris anno domini: 1582.

Exhibuit insuper idem egregius *Paulus Sukhan* schaedam amplissimo senatui, in qua schaedam sua propria manu subsequencia formalia verba erant scripta:

Annak fölötté én *Sukhan Pál* az mi részörökségem énnekem mind itt az cassai földön, Héczyen (=Hécze) és Bényén vagyon, mindazokban vallom asszonyomat anyámat *Kýzyl Anna* asszonyt tutorúl mindaddig, míg énnekem jóakaratom és kívánságom leszen rajta. Akkor azután az megnevezett testamentom és köztünk megalkuvás szerint megoszlatván, kiki az övét birhassa.

Idem *Paulus Sukhan*.

(Eredetije Kassa város ú. n. városkönyvében, mely az 1562—1603. évekre terjed.)

KEMÉNY LAJOS.

TINÓDY UNOKÁI ÉS VEJE.

Domino Laurentio Aurifabro indice civitatis 1574 existente.

Expeditoria pro honesta domina Catherina,¹ relicta circumspecti quondam viri Pauli Abstemii² civis et pharmacopolae istius civitatis Cassouiensis ex idiomate hungarico in latinum conversa et iussu senatus die 12 Februarii inscripta.

Ego Ambrosius Balasfy sarctor colosuariensis fateor harum mearum litterarum serie, quod domini testamentarii et estimatores, qui interfuerunt

¹ Tinódy Sebestyén leánya.

² Bornemissza.

kertem az az felső kapunál, melyen az Csermelye foly által, mert hogy az én szegény uramatyám, *Sukhan János* az én édesanyám idejében szerzette, az háznak és az kertnek az én mostoha ayámnak jóakaratóból harmadrészét engedtem. Ezen kívül az mi kevés örökségünk és jószágocskánk az cassai határon kívül vannak, melyek az én megholt uramatyám testamentomában nevezetben vannak, azokat éppen azon testamentom szerént asszonyomnak, az én mostohaanyámnak minden perpatvar nélkül megengedtem, mind én s mind pedig asszonyom egyenlő akaratóból azon testamentomot helyen hagytuk, mint ez felül megirt egymás között való megegyenessedésünket én az én jóakaratóból semmi kényszerítés nélkül ezen levelemnek rendében valloam és erősitem megváltozás nélkül asszonyomat ezekben megtartani, az mint szinte őkegyelme is engemet, sem utánam valókat ezután sem ő maga, sem atyafiai sohasem háborgatnak és nem keresnek, én is azonképpen erre felelvén, hogy sem én magam, sem semminemű atyámfiai asszonyomat ő kegyelmet avagy az ő kegyelme maradékát semmiben nem háborgatjuk, sem keresünk. Mely dolognak nagyobb erősségeért mimagunk személyünk szerint nyelvünk vallásával az itt való cassai városunk törvénye szerint az tanácsházon valljuk és ezen városkönyvében beiratni engedjük. Ezeknek bizonyosságára az én jelen való levelemet kezemirása alatt és pecsétimmel meg erősítetett. Actum Cassoviae die 24. Octobris anno domini: 1582.

Exhibuit insuper idem egregius *Paulus Sukhan* schaedam amplissimo senatui, in qua schaedam sua propria manu subsequencia formalia verba erant scripta:

Annak fölötté én *Sukhan Pál* az mi részörökségem énnekem mind itt az cassai földön, Héczyen (=Hécze) és Bényén vagyon, mindazokban vallom asszonyomat anyámat *Kýzyl Anna* asszonyt tutorúl mindaddig, míg énnekem jóakaratom és kívánságom leszen rajta. Akkor azután az megnevezett testamentom és köztünk megalkuvás szerint megoszlatván, kiki az övét birhassa.

Idem *Paulus Sukhan*.

(Eredetije Kassa város ú. n. városkönyvében, mely az 1562—1603. évekre terjed.)

KEMÉNY LAJOS.

TINÓDY UNOKÁI ÉS VEJE.

Domino Laurentio Aurifabro indice civitatis 1574 existente.

Expeditoria pro honesta domina Catherina,¹ relicta circumspecti quondam viri Pauli Abstemii² civis et pharmacopolae istius civitatis Cassouiensis ex idiomate hungarico in latinum conversa et iussu senatus die 12 Februarii inscripta.

Ego Ambrosius Balasfy sarctor colosuariensis fateor harum mearum litterarum serie, quod domini testamentarii et estimatores, qui interfuerunt

¹ Tinódy Sebestyén leánya.

² Bornemissza.

bonorum et rerum Pauli quondam Apotecarii aestimationi et divisioni ex iis, quae venerunt ipsius duobus orphanis pueris videlicet Stephano et Sophiae iuxta conscriptionem praetactorum testamentariorum et divisorum conscriptione manibus meis ex domini iudicis concessione assignarunt, illa omnia percepi ad me integre. Ac ideo ipsos dominos testamentarios et divisores atque dominam relictam Pauli Apothecarii nemo persequatur aut impediatur neque iudicialiter neque extra iuris processum. In cuius testimonium do meas literas has obsignatas et confirmatas sigillo meo. Datae Cassoviae 26 Ianuarii 1574. Ideo si quispiam iuris aliquid ad perquirenda ista haberet, me ipsum ad id quaerat.

(Kassa város levéltárában a »Protocollum literarum sat. 1562—1603« czimű codexben.)

1579.

(Kolozsvári Szabó Ambrus, Tinódy Sebestyén veje, egy Dávid Ferencz és Károlyi András előtt folyt válóperről.)

Köszönetemnek és minden atyafiúságomnak ajánlásának utánna az felséges Uristentől kívánok szerető atyámfia, Simon uram minden jókat megadatni. Továbbá szerető atyámfia, Simon uram énnekem küldtél vala egy levelet tavalyi esztendőben mind András uram,¹ az ott való predikátoréval egyetembe egy levelet az anyátok felől, Kalmár Tamásné felől és az feleséged felől Borbárasszony (= Borbála asszony) és Anna asszony felől, kibe nem jámbornak is írtad vala; annak felette az ti predikátortok, András uram oly levelet is küldött vala az itt való predikátornak, hogy nemis szükség volna itt tartani az gyülekezetbe, mint ilyen hitesegett, gonosz asszonyt, mint ilyen tisztátalan személyt, mely levelet meg is adtam vala az mi predikátorunknak, az te küldted levelet is megmutattam vala feleségednek és anyjának, kiért azóta mind haragudtak reám, azért most gonoszúl vagyon dolga feleségednek, hitét, gyűrűjét egy ifjúnak adta, az ifjú is néki. De hogy hallotta az ifjú, hogy hites ura vagyon, hamis hitű, nem akarja elvenni, és erővel reá akarná kötni magát; az asszony idézte az papok eleiben az ifiút, avval menti magát, hogy azelőtt *Dávid Ferencz* elválasztott titeket egymástól, az Kassai város is elválasztott és te adtál volna szabadságot az feleségednek férjhezmenéshez. *Dávid Ferencznek* azt mondta, hogy igen kurvás, parázna voltál, részeges, soha otthon nem háltál, hanem az kurváknál; ehhez képest adott volt levelet neki, de ez levél semmi, erőtlenné tették az papok. Hanem oly törvényt tettek az ifiúnak az papok, hogy felmenjen Kassára, oly levelet hozzon tőled, hogy te hit szerént valld meg az város előtt, hogy te el nem űzted tőled, szabadságot is nem adtál neki megházasulásra, hanem még számot tartanál reá, hogy hite mellé menne. Annak felette azt is megvallanád, hogy szökve ment el tőled. De szerető atyámfia, Simon uram, tudod azt, hogy énnekem is mondtad, hogy felmentem vala, hogy bejönnél egyszer reá és mint ilyen hitelennel azt művelnéd. Azért szerető atyámfia, Simon uram, most

¹ Károlyi András.

volna ideje az bejövésnek. Im embert bocsátunk fel, ki az városnak is vitt levelet fel tőlünk; jöjj be ugyanezen emberrel, ne szánd egy kevés költségedet, munkádat, szállj én nálam, ételedre-italodra semmit nem költesz; az mit tudsz, mindeneket vallasz feleségedre, mind az anyjára. Az asszonyfeleséged fogva volt, kezesség alatt vagyon mostan, mostan menekedhetel meg tőle; neked sem jó ugyan élned; nám vagyon annyi, adott Isten annyit, hogy bejöhetsz vele; az várostól is hoz levelet melletted az idevaló papoknak és az városnak, sőt még az ti predikátoroktól is; Isten előtt is dicséretes leszen, emberek előtt is az te neved. Azért szerető atyámfia, Simon uram mindenképpen légy érette, hogy az legényt hiába alá nem bocsássad, hanem mindenképpen érette légy, hogy mint ilyen hitehagyottat megbüntettes, hogy Isten előtt számot ne adj érette. Isten tartson meg jó egészségbe nagysok ideig. Költ Colosvárat, szent Mihály havának 19 napján 1579. Kegyelmedtől jó választ várunk mennél hamarébb lehet.

Zabó Ambrus Kolosváry,
kegyelmednek jóakaró barátja.

A czimzés félig olvashatatlan: Cassán az én bizodalmas Simonnak Cassán mészáros utczában kezébe.

(Eredetije papiroson, Kassa város levéltárában, lajstromozatlan.)

KEMÉNY LAJOS.

RADUCHIUS GYÖRGY LEVELE.

1655.

Nemes, nemzetes bíró s patronus uram. Szolgálatomnak ajánlása után hosszú és boldog életet Istentől Kegyelmednek kívánok.

Nemzetes bíró uram, mivelhogy a fa, a melyet Kegyelmed deákok szükségére subministrált, majdan elfogy, kényszeríttem Kegyelmedet megint búsítani, alázatosan kérvén, Kegyelmed parancsolja meg gróf uraimnak, hogy ő Kegyelmedek falukból fát subministráljanak, hogy a szegény deákok mind most s mind pedig következő Karácsonyi ünnepeken (a melyre Isten ő szent felsége jó egészségben Kegyelmedet felvirrassza!) a több defectusok mellett hideget is szenvedni ne kényszerítessenek. És hogy azután ne kellésék Kegyelmedet búsítanom, e felől így gondolkodtam. Mivelhogy ordinarius német (kiszakadt), a kit karácsonyi cantatio illet, engedje (kiszakadt) magistratus, hogy a deákok szokás szerint énekelni menjenek és azután azon a pénzen közönséges szükségre való fát vegyenek. Mert amint látom, ha szintén Isten ellenünk való felgerjedt haragja megszűnik is, nem mindjárt annyi gyermekek fel fognak járni az oskolában, hogy elegendő fát hordanának. Én arra obligálom magamat, hogy tulajdon szükségemre abban a pénzben csak egy polturát sem költök el. És ha patronus uraim oskolánkhoz való jó akaratjokat oly bőven megmutatják, hogy ne kellésék egész cantatiót

volna ideje az bejövésnek. Im embert bocsátunk fel, ki az városnak is vitt levelet fel tőlünk; jöjj be ugyanezen emberrel, ne szánd egy kevés költségedet, munkádat, szállj én nálam, ételedre-italodra semmit nem költesz; az mit tudsz, mindeneket vallasz feleségedre, mind az anyjára. Az asszonyfeleséged fogva volt, kezesség alatt vagyon mostan, mostan menekedhetel meg tőle; neked sem jó ugyan élned; nám vagyon annyi, adott Isten annyit, hogy bejöhetsz vele; az várostól is hoz levelet melletted az idevaló papoknak és az városnak, sőt még az ti predikátoroktól is; Isten előtt is dicséretes leszen, emberek előtt is az te neved. Azért szerető atyámfia, Simon uram mindenképpen légy érette, hogy az legényt hiába alá nem bocsássad, hanem mindenképpen érette légy, hogy mint ilyen hitehagyottat megbüntettes, hogy Isten előtt számot ne adj érette. Isten tartson meg jó egészségbe nagysok ideig. Költ Colosvárat, szent Mihály havának 19 napján 1579. Kegyelmedtől jó választ várunk mennél hamarébb lehet.

Zabó Ambrus Kolosváry,
kegyelmednek jóakaró barátja.

A czimzés félig olvashatatlan: Cassán az én bizodalmas Simonnak Cassán mészáros utczában kezébe.

(Eredetije papiroson, Kassa város levéltárában, lajstromozatlan.)

KEMÉNY LAJOS.

RADUCHIUS GYÖRGY LEVELE.

1655.

Nemes, nemzetes bíró s patronus uram. Szolgálatomnak ajánlása után hosszú és boldog életet Istentől Kegyelmednek kívánok.

Nemzetes bíró uram, mivelhogy a fa, a melyet Kegyelmed deákok szükségére subministrált, majdan elfogy, kényszeríttem Kegyelmedet megint búsítani, alázatosan kérvén, Kegyelmed parancsolja meg gróf uraimnak, hogy ő Kegyelmedek falukból fát subministráljanak, hogy a szegény deákok mind most s mind pedig következő Karácsonyi ünnepeken (a melyre Isten ő szent felsége jó egészségben Kegyelmedet felvirrassza!) a több defectusok mellett hideget is szenvedni ne kényszerítessenek. És hogy azután ne kellésék Kegyelmedet búsítanom, e felől így gondolkodtam. Mivelhogy ordinarius német (kiszakadt), a kit karácsonyi cantatio illet, engedje (kiszakadt) magistratus, hogy a deákok szokás szerint énekelni menjenek és azután azon a pénzen közönséges szükségre való fát vegyenek. Mert amint látom, ha szintén Isten ellenünk való felgerjedt haragja megszűnik is, nem mindjárt annyi gyermekek fel fognak járni az oskolában, hogy elegendő fát hordanának. Én arra obligálom magamat, hogy tulajdon szükségemre abban a pénzben csak egy polturát sem költök el. És ha patronus uraim oskolánkhoz való jó akaratjokat oly bőven megmutatják, hogy ne kellésék egész cantatiót

fáért adnom, a mi marad, azt más közönséges oskolabeli való szükségre fordítom. De caetera divina protectione vestram generosam et nobilissimam Dominationem commendo et din incolumem reipublicae huic commodo superesse cupio. Dabam ex museo meo die 15. Decembris Anno 1655.

G. N. et C. D. V. ad serviendum paratus

Georgius Raduchius
scholae rector.

(Eredetije Kassa város levéltárában 8317/25. sz. a.)

KEMÉNY LAJOS.

SZATHMÁRI ANDRÁS.

Kassa városa levéltárában, a 11.052. sz. a. őrzött okirat — Szathmári András reverzálisa — hátsó oldalán egy négysoros vers olvasható, melynek úgy epigrammatikus éle, mint ütemes verselése felkölti érdeklődésünket.

A magyaros formájú epigramma — mi annak tartjuk — ez:

»Kiki az mit szeret, kedves az annál,
Drágább ő magányi nyomó aragnál.
Mert minden öröme, kedve abban áll,
Víg, mikor vele van, mord, mikor elvál.«

A vers szerzőjére az okirat nyomán Kassa város 1696. évi jegyzőjére következtetünk; a versecske fölé ugyanaz a kéz az akkor szokásos, a levelezést bevezető sorokat írta probatio calami gyanánt: »Szolgáltatmat ajánlom, mint jóakaró uramnak«, ugyanez olvasható oldalt is magyar és latin nyelven,

Lehet, hogy a reverzális írója, Szathmári András volt a vers szerzője, az okiratra ütött pecsétjében íróttolat tartó kéz látható, írástudására tehát sokattartó egyén lehetett s minden valószínűség szerint kenyerét, ha nem is mai értelemben, tollforgatással kereste. A reverzálisában említett Holló Zsigmond a szepesi kamara elnöke volt s Szathmári a kamara kancellistája lehetett.

Közöljük a reverzalist egész terjedelmében, mert tanúsíthatja, hogy írójában, Szathmáriban XVII-ik századbeli költészetünknek egy izmos tehetségű, eddig ismeretlen alakja rejtőzik.

Így szól:

»Anno 1696 die 6 Augusti. Én nemes Kassa városának hostátján *Holló Sigmund* uram ő nagysága majorjában lakozó Szathmári András, adom tudtára mindeneknek, akiknek illik ezen levelemnek rendiben, hogy én némely embereknek vádjokra erős fogságban estem volt, honnan is ki nem szabadulhattam külömben, hanem Veres Pál uram interpositiója-és kezességére; mely iránt adom én is ő kegyelmének ezen credentialis

fáért adnom, a mi marad, azt más közönséges oskolabeli való szükségre fordítom. De caetera divina protectione vestram generosam et nobilissimam Dominationem commendo et din incolumem reipublicae huic commodo superesse cupio. Dabam ex museo meo die 15. Decembris Anno 1655.

G. N. et C. D. V. ad serviendum paratus

Georgius Raduchius
scholae rector.

(Eredetije Kassa város levéltárában 8317/25. sz. a.)

KEMÉNY LAJOS.

SZATHMÁRI ANDRÁS.

Kassa városa levéltárában, a 11.052. sz. a. őrzött okirat — Szathmári András reverzálisa — hátsó oldalán egy négysoros vers olvasható, melynek úgy epigrammatikus éle, mint ütemes verselése felkölti érdeklődésünket.

A magyaros formájú epigramma — mi annak tartjuk — ez:

»Kiki az mit szeret, kedves az annál,
Drágább ő magányi nyomó aragnál.
Mert minden öröme, kedve abban áll,
Víg, mikor vele van, mord, mikor elvál.«

A vers szerzőjére az okirat nyomán Kassa város 1696. évi jegyzőjére következtetünk; a versecske fölé ugyanaz a kéz az akkor szokásos, a levelezést bevezető sorokat írta probatio calami gyanánt: »Szolgáltatmat ajánlom, mint jóakaró uramnak«, ugyanez olvasható oldalt is magyar és latin nyelven,

Lehet, hogy a reverzális írója, Szathmári András volt a vers szerzője, az okiratra ütött pecsétjében íróttolat tartó kéz látható, írástudására tehát sokattartó egyén lehetett s minden valószínűség szerint kenyerét, ha nem is mai értelemben, tollforgatással kereste. A reverzálisában említett Holló Zsigmond a szepesi kamara elnöke volt s Szathmári a kamara kancellistája lehetett.

Közöljük a reverzalist egész terjedelmében, mert tanúsíthatja, hogy írójában, Szathmáriban XVII-ik századbeli költészetünknek egy izmos tehetségű, eddig ismeretlen alakja rejtőzik.

Így szól:

»Anno 1696 die 6 Augusti. Én nemes Kassa városának hostátján *Holló Sigmund* uram ő nagysága majorjában lakozó Szathmári András, adom tudtára mindeneknek, akiknek illik ezen levelemnek rendiben, hogy én némely embereknek vádjokra erős fogságban estem volt, honnan is ki nem szabadulhattam külömben, hanem Veres Pál uram interpositiója-és kezességére; mely iránt adom én is ő kegyelmének ezen credentialis

levelemet pro maiori securitate, hogy én ő Kegyelmét ezen nagy jóakarataért cserben nem hagyom; casuque hogyha elahalnék (= elláalnék vagy ellohólnék?), tehát ő Kegyelme mindenütt (kétszer!) és minden helyen per és patvar nélkül hozzám nyúlhasson; melynek nagyobb bizonyosságára adtam magamról ezen credentionalis levelemet ő Kegyelmének, magam Kezem írásával megerősítvén. Actum Cassoviae die et anno supronatato.

Szathmári András pecsétje m. p.

Felesége Szász Erzsébet X *

és fia Szathmári Ferencz X.«*

KEMÉNY LAJOS.

Kassa városának 1696. évi jegyzője-e a vers szerzője vagy pedig Szathmári András, vagy más valaki? ezt a kérdést nem dönthetjük el. Az 1696. évszám azonban alkalmat szolgáltat arra, hogy két dologra rámutassunk. Az egyik az, hogy a verset legeslegelőbb abban az esztendőben írták, vagy hogy már akkor ismeretes volt. A másik az, hogy Apollonius krónikája nemcsak a most ismeretes legrégebb magyar kiadása előtt (1591) kezén forgott a magyar olvasóközönségnek — Bornemisza Péter (1578) tanúsága szerint, hanem hogy a n. múzeumi könyvtár XVII. századi lőcsei csonka kiadása is foglalhatott magában Apolloniuson kívül egyebet is.

Ez a négy sor ugyanis, kezdete annak a versnek, mely »A jó Szerencsének irigylői ellen íratott egynehány magyar versek stb.« cím alatt Apolloniussal a XVIII. században rendesen együtt nyomtatott. Az 1696. évi feljegyzés kétségtelenül bizonyítja, hogy XVII. századi termés. A Tört. Szótár 1722. évi kiadást használt. Petrik könyvészete csak az Esler Márton (1752.) kiadását ismeri, melyben ezeknek a magyar verseknek nagyon megromlott szövege olvasható.

Sz.

ZVONARITS ISTVÁN LEVELE.

1644.

Szolgálatom ajánlása után, kívánok Istentől kegyelmednek kedves jó egészséget, minden dolgaiban való szerencsés állapottal egyetemben boldogul megadatni.

Megolvasván az kegyelmed Szombatból írt levelét, csodálkozni kezdek, hogy mégis választ kérne kegyelmed, holott superintendens urammal vagyon két holnapja s talán több is, hogy resolváltuk magunkat és immár csak vártuk az kegyelmed tetszését, mi móddal s alkalmatossággal disponál kegyelmed az általmenetel felől. De hogy ez levélhező ifjútól megértem, hogy most sem érkeztek azon levelek kegyelmed kezébe, nem csodálom, hogy eddig minden dispositio elhaladott. Ha azért azon levelek kegyelmed kezében akadnak, azokból derekas resolúciónkat, megéri kegyelmed. Superintends uram állapotjában most semmi mód nincs, míg Isten más jobb alkalmatosságot mutat. Nekem ő kegyelme persvadeálta legnagyobb részből, az kegyelmedek leveleiben való motívák segítvén az ő kegyelme intését. És noha írtam volt magam személyemben való általmenetelemet, de két költséget s

* T. i. Keze keresztvónása.

levelemet pro maiori securitate, hogy én ő Kegyelmét ezen nagy jóakarataért cserben nem hagyom; casuque hogyha elahalnék (= elláalnék vagy ellohólnék?), tehát ő Kegyelme mindenütt (kétszer!) és minden helyen per és patvar nélkül hozzám nyúlhasson; melynek nagyobb bizonyosságára adtam magamról ezen credentionalis levelemet ő Kegyelmének, magam Kezem írásával megerősítvén. Actum Cassoviae die et anno supronatato.

Szathmári András pecsétje m. p.

Felesége Szász Erzsébet X *

és fia Szathmári Ferencz X.«*

KEMÉNY LAJOS.

Kassa városának 1696. évi jegyzője-e a vers szerzője vagy pedig Szathmári András, vagy más valaki? ezt a kérdést nem dönthetjük el. Az 1696. évszám azonban alkalmat szolgáltat arra, hogy két dologra rámutassunk. Az egyik az, hogy a verset legeslegelőbb abban az esztendőben írták, vagy hogy már akkor ismeretes volt. A másik az, hogy Apollonius krónikája nemcsak a most ismeretes legrégebb magyar kiadása előtt (1591) kezén forgott a magyar olvasóközönségnek — Bornemisza Péter (1578) tanúsága szerint, hanem hogy a n. múzeumi könyvtár XVII. századi lőcsei csonka kiadása is foglalhatott magában Apolloniuson kívül egyebet is.

Ez a négy sor ugyanis, kezdete annak a versnek, mely »A jó Szerencsének irigylői ellen íratott egynehány magyar versek stb.« cím alatt Apolloniussal a XVIII. században rendesen együtt nyomtatott. Az 1696. évi feljegyzés kétségtelenül bizonyítja, hogy XVII. századi termés. A Tört. Szótár 1722. évi kiadást használt. Petrik könyvészete csak az Esler Márton (1752.) kiadását ismeri, melyben ezeknek a magyar verseknek nagyon megromlott szövege olvasható.

Sz.

ZVONARITS ISTVÁN LEVELE.

1644.

Szolgálatom ajánlása után, kívánok Istentől kegyelmednek kedves jó egészséget, minden dolgaiban való szerencsés állapottal egyetemben boldogul megadatni.

Megolvasván az kegyelmed Szombatból írt levelét, csodálkozni kezdek, hogy mégis választ kérne kegyelmed, holott superintendens urammal vagy két holnapja s talán több is, hogy resolváltuk magunkat és immár csak vártuk az kegyelmed tetszését, mi móddal s alkalmatossággal disponál kegyelmed az általmenetel felől. De hogy ez levélhező ifjútól megértem, hogy most sem érkeztek azon levelek kegyelmed kezébe, nem csodálom, hogy eddig minden dispositio elhaladott. Ha azért azon levelek kegyelmed kezében akadnak, azokból derekas resolutionkat, megéri kegyelmed. Superintends uram állapotjában most semmi mód nincs, míg Isten más jobb alkalmatosságot mutat. Nekem ő kegyelme persvadeálta legnagyobb részből, az kegyelmed leveleiben való motívák segítvén az ő kegyelme intését. És noha írtam volt magam személyemben való általmenetelemet, de két költséget s

* T. i. Keze keresztvonása.

két fáradságot miért kellene tenni, főképpen ez mostani veszedelmes idők alkalmatlanságiban. Ha lehet az dominus Paulust praemittáljuk, ha pedig úgy nem lehetne is, de együtt igyekezzünk az kegyelmek szolgálójára. Csak kegyelmek igen jól gondolkodják ez hadi tumultusoknak veszedelmes alkalmatlanságiról minemű securitással lehessen cselédéstől annyi földön békességes általmenetel. Mert akár itt legyen s akár az kegyelmek földjén s akár az köz helyeken az hadak fészke, mindenképpen az úti járás alkalmatlan, főképpen ez téli időben. De mindazonáltal csak találja föl kegyelmek az módot s arra választott, ideküldendő bizonyos magaféle nyája által tudósítson s az úti járásban provideáljon. Innend Isten egészségben s életben megtartván, fogatkozás az dologban nem leszen. Ez ifjú ezen materiáról többet fog mondani kegyelmednek. De coetero tartsa Isten boldog szerencsés állapotban fejenként kegyelmedeket. Raptim ex Szent György. 21 Novembris Anno 1644.

Kegyelmednek jó akarattal szolgál

Zw(onarits) István m. p.

Czím: Egregia nobilitate ornatissimo domino N. Soporni, domino amico et fautori plurimum honorando.

(Eredetije papíroson, zárlaton piros gyűrűpecsét, Kassa v. lvt. 7145/34. aa.)

KEMÉNY LAJOS.

ADALÉK A DEBRECZENI CSOKONAI SÍREMLÉK TÖRTÉNETÉHEZ.

A folyóirat 1904. évi II. füzetében a 247. lapon közöltem azon adatokat, melyek a debreczeni Csokonai síremlék felállítása körül 1819—1836-ig lefolyt vitára vonatkoznak. A vita végső hullámai már a síremlék ügyével csak távolábbi vonatkozásban voltak, s inkább a Péczely József debreczeni tanár és tanártársai közt folyó harcznak nevezhető. Említett cikkben közöltem az 1836. elején tartott egyházkerületi gyűlés jegyzőkönyvének azon pontját, mely a vitának azzal vetett véget, hogy Péczely József és tanártársai az egyházkerületi gyűlés előtt ünnepélyesen kibékültek. Pótlásul itt közlök egy nyilatkozatot, melyben a kibékülést meghozó egyházkerületi gyűlés előtt közvetlenül Péczely magát védelmezte tanártársainak »Feleletével« szemben. Péczely nyilatkozata a debreczeni ref. főiskola anyakönyvtárának R. 472. számú kéziratgyűjteményében a következő:

»Felelet a debreczeni reform. collégium professorainak egyen kívül, Debreczenben decz. 30. 1835. költ feleletére.

Kényes helyzetemhez képest, melyben nekem hivatalbeli szoros kapcsolatomnál fogva azokkal, kik ellen föllépni kénteleníttem, nyer-